

5. SINIF DIN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 2 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. DKAB.5.1.1 · Evrendeki mükemmel düzene ilişkin akıl yürütebilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	I'in ölçülülük/denge, II'nin süreklilik/düzenli tekrar, III'ün birbirine bağlılık/amaçlılık gösterdiğini belirtir (3 doğru eşleştirme tam puan, 1-2 doğru eşleştirme ölçüt puanının yarısı; makul gerekçeli farklı eşleştirmeler kabul edilir).	6
a)	Eşleştirmelerinden birini olaydaki bir ayrıntıyla gerekçelendirir.	3
b)	Düzeni bozan insan kaynaklı bir davranış yazar (ör. ormanları yakmak, suları kirletmek, israf, aşırı avlanmak).	3
b)	Düzeni korumak için uygulanabilir en az bir öneri yazar ve önerinin düzeni nasıl koruduğunu ya da sorumluluk bilinciyle ilişkisini açıklar.	3

a) Örnek cevap: I ölçülülük ve dengeyi gösterir; II süreklilik ve düzenli tekrarı gösterir; III birbirine bağlılık ve amaçlılığı gösterir. Örneğin III'te bitki, oksijen üreterek hayvanların ve insanların yaşamasını sağlar; hayvanların verdiği karbondioksiti de kullanır. Bu, varlıkların birbirine bağlı olduğunu gösterir.

b) Örnek cevap: Ormanların yakılması bitkilerin azalmasına, havanın kirlenmesine yol açar ve bu dengeyi bozar. Düzeni korumak için ağaç dikiyor, suyu ve enerjiyi israf etmeyebilir, çöpleri ayrıştırabiliriz. Çünkü bu düzen bize emanettir; korumak hepimizin sorumluluğudur.

Sık hatalar: Özellikleri olaylarla gerekçesiz eşleştirmek; Düzeni bozan davranış yazıp korunma önerisi vermemek

2. DKAB.5.1.2 · Evrendeki mükemmel düzenden hareketle Allah'ın (c; c) varlığı ve birliğini müşahade edebilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ay'ın evrelerinin her ay aynı sırayla tekrarlandığını görselden belirtir.	3
a)	Bunu ayetteki "konak yerleri (evreler) belirledik" ifadesiyle ilişkilendirir.	3
b)	Bu düzenin kendiliğinden/rastgele oluşamayacağını belirtir.	2
b)	Düzeni kuran ve sürdüren bir yaratıcının (Allah'ın) varlığı sonucuna ulaşır.	2

a) Örnek cevap: Görselde Ay yeni aydan dolunaya, oradan yeniden yeni aya hep aynı sırayla değişiyor ve bu yaklaşık 29,5 günde bir tekrarlanıyor. Ayet de Ay için evreler belirlendiğini söylüyor; görseldeki düzen bunu gösteriyor.

b) Örnek cevap: Böyle şaşmaz bir düzen kendi kendine ya da tesadüfen oluşamaz. Ay'ı belirli bir ölçüyle hareket ettiren, bu düzeni kuran ve sürdüren biri vardır; o da Allah'tır.

Sık hatalar: Görseldeki düzeni yalnızca betimleyip ayetle bağlantı kurmamak; Düzenden yaratıcının varlığına geçişi gerekçesiz bırakmak

3. DKAB.5.1.2 · Evrendeki mükemmel düzenden hareketle Allah'ın (c; c) varlığı ve birliğini müşahade edebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Seçtiği gözlemdeki düzenin amacını doğru belirtir (ör. arıların taşıdığı çiçek tozlarıyla bitkilerin meyve vermesi; atmosferin yaşamı koruması; vücut ısısının dengede tutulması).	3
a)	Amaç-sonuç ilişkisini gözlemdeki bir ayrıntıyla açıklar.	3
b)	Farklı varlıkların (canlı-cansız, bitki-hayvan-insan) birbiriyle uyum içinde çalıştığını belirtir.	3
b)	Uyumlu tek düzenin, düzeni kuranın tek olduğunu gösterdiği sonucuna gerekçeli olarak ulaşır.	6

a) Örnek cevap: Gözlem 1: Arılar nektar toplarken çiçek tozlarını taşıyor, böylece bitkiler meyve ve tohum verir. Arının beslenmesi bitkinin çoğalmasına da yarar. Bu amaçlı işleyiş, her şeyi bilerek yaratan Allah'ın varlığına işarettir.

b) Örnek cevap: Arı ile çiçek, atmosfer ile canlılar, insan vücudu ile çevresi birbirine uygun yaratılmıştır. Bu varlıkların hepsi tek bir düzenin parçaları gibi uyum içindedir. Farklı yaratıcılar olsaydı bu uyum bozulurdu; tek ve uyumlu düzen, yaratıcının bir olduğunu gösterir.

Sık hatalar: Gözlemi tekrar yazıp amacı açıklamamak; Birlik sonucunu uyum gerekçesine dayandırmamak

4. DKAB.5.1.2 · Evrendeki mükemmel düzenden hareketle Allah'ın (c; c) varlığı ve birliğini müşahade edebilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Bir halkanın ortadan kalkmasının diğer halkaları etkileyeceğini somut olarak açıklar (ör. Güneş olmazsa bitkiler besin üretemez, hayvanlar ve insanlar beslenemez).	3
b)	Halkalar arasındaki bilinçli ve ölçülü işleyişten bir yaratıcının varlığı sonucunu çıkarır.	3
b)	Varlık çıkarımını düzenin rastlantıyla açıklanamayacağı gerekçesine ya da başka geçerli bir gerekçeye (ör. her eserin bir ustası vardır) dayandırır.	3
b)	Halkaların tek bir zincir hâlinde uyumla birbirine bağlı olmasından düzeni kuranın bir olduğu sonucunu çıkarır.	3
b)	Birlik çıkarımını, farklı yaratıcılar olsaydı uyumun bozulacağı gerekçesiyle ya da başka geçerli bir gerekçeyle destekler.	3

a) Örnek cevap: Güneş olmasaydı bitkiler besin üretemez, ot olmazdı. Otlarla beslenen inek yaşayamaz, insanlar da süt ve et bulamazdı. Bir halkanın eksilmesi bütün zinciri bozardı.

b) Örnek cevap: Varlık: Güneş, bitki, hayvan ve insan birbirine bu kadar ölçülü bağlanmıştır; böyle bir işleyiş rastlantıyla oluşmaz, onu bilerek kuran bir yaratıcı vardır. Birlik: Bütün halkalar tek bir zincirin parçaları gibi uyum içinde çalışır. Her halkayı ayrı bir yaratıcı yönetseydi bu uyum bozulurdu; tek düzen, yaratıcının bir olduğunu gösterir.

Sık hatalar: Yalnızca varlık ya da yalnızca birlik çıkarımı yapmak; Çıkarımları gerekçesiz yazmak

5. DKAB.5.1.3 · Allah'ın (c; c) güzel isimlerini bağlamına uygun kullanabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Adl (Âdil/Adil) ismini ya da adaletle ilgili başka bir ismi (ör. Muksit) yazar.	4
a)	Meriç'in herkese eşit davranmasını adalet anlamıyla ilişkilendirerek gerekçelendirir.	4
b)	Merhametle ilgili birinci uygun davranışı yazar (ör. hayvanlara iyi davranmak).	4
b)	Merhametle ilgili ikinci uygun davranışı yazar (ör. yardıma ihtiyacı olan bir arkadaşına destek olmak, küçüklere şefkat göstermek).	3

a) Örnek cevap: Adl ismiyle; çünkü Allah tam adaletlidir. Meriç de takım kurarken kimseyi kayırmadan herkese eşit davranarak adaletli olmaya çalışmıştır.

b) Örnek cevap: Sokaktaki kedi ve köpekler su ve yiyecek bırakabilir. Dersi anlamakta zorlanan bir arkadaşına sabırla yardım edebilir.

Sık hatalar: İsmi bulup davranışla bağlantısını açıklamamak; Merhametle ilgisi olmayan davranışlar yazmak

6. DKAB.5.1.3 · Allah'ın (c; c) güzel isimlerini bağlamına uygun kullanabilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Durumla ilgili kısa bir dua yazar.	3
a)	Duada en az iki güzel ismi anlamına uygun bir bağlamda kullanır (ör. Rahîm, Vedûd, Semî, Basîr, Rezzâk, Mucîb).	6
b)	Seçtiği her ismin anlamını Kerem'in durumuyla ilişkilendirerek açıklar.	6

a) Örnek cevap: Ey Rahîm olan Allah'ım! Babaanneme merhametinle sağlık ve huzur ver. Ey Semî olan Rabbim, onun ve benim dualarımı işit; Ey Vedûd olan Allah'ım, sevdiklerimizi birbirine sevgiyle bağla.

b) Örnek cevap: Rahîm ismini seçtim; çünkü babaannemin yalnız ve yaşlı olduğunu düşünerek Allah'ın merhametini istedim. Semî ismini seçtim; çünkü uzakta olsak da Allah dualarımızı işitir. Vedûd ismini seçtim; çünkü aramızdaki sevginin artmasını istiyorum.

Sık hatalar: İsimleri anlamlarına uymayan bir bağlamda kullanmak; Seçilen ismin durumla ilişkisini açıklamamak

7. DKAB.5.1.4 · İhlas suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	I için Allah'ın Samed olduğunu, her şeyin O'na muhtaç olup O'nun hiçbir şeye muhtaç olmadığını yazar.	3
a)	II için hiçbir şeyin O'na denk ve benzer olmadığını yazar.	3
b)	Surenin Allah'ın temel özelliklerini (birliği, Samed oluşu, doğmamış ve doğurmamış oluşu, eşsizliği) kısaca tanıttığını belirtir.	3
b)	Benzetmenin hangi yönden uygun olduğunu gerekçelendirir (kimlik kartı gibi kısa ve öz bilgi verir).	3
b)	Benzetmenin bir sınırını belirtir (ör. kimlik kartı insanları birbirine benzer bilgilerle tanıtır; Allah ise hiçbir şeye benzemez).	3

a) Örnek cevap: I: Allah Samed'dir; her şey O'na muhtaçtır, O hiçbir şeye muhtaç değildir. II: Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir.

b) Örnek cevap: Benzetme bir yönüyle uygundur; çünkü sure dört kısa ayette Allah'ın bir olduğunu, Samed olduğunu, doğmadığını ve doğurmadığını, hiçbir şeyin O'na denk olmadığını öz biçimde anlatır. Ancak kimlik kartı insanları ad, doğum yeri gibi birbirine benzer bilgilerle tanıtır; Allah ise doğmamıştır ve hiçbir şeye benzemez. Bu yönüyle benzetme sınırlıdır.

Sık hatalar: Tabloyu doldurup benzetmeyi değerlendirmemek; Benzetmenin yalnız olumlu yönünü yazmak